

Elinikäisen ohjauksen linjauksia – Alueellisen ELO-toiminnan tilannekartoitusta TNO-asiantuntijoiden tapaamisessa Salmiassa 4.-5.11.2013

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia yhdessä LAITURI-projektin kanssa kutsui alueelliset TNO-asiantuntijat toiselle koulutusjaksolle jatkamaan alueellisten ELO-ryhmien toiminnan suunnittelua yhdessä. Kaikki ELY-keskukset ja kaksitoista TE-toimistoa olivat edustettuina. Päivien ohjelmassa olivat eurooppalaiset ja kansalliset näkymät, ELO-toiminnan vaiheet eri alueilla sekä ELO-verkostotyön tukitoimet ja suuntautuminen tulevaan.

Eurooppalaiset ja kansalliset näkymät

Raimo Vuorinen esitteli yhteisen työskentelyalustan ideaa, jota käytetään Euroopan unionin jäsenverkoston elinikäisen ohjauksen kehittämisen yhteistoiminta- ja laadunvarmistuksen foorumina. (ELGPN Tools No. 1) Työskentelyalustalla asiat ovat yhteisiä, mutta niihin luodaan kansallinen suhde. Suunnitteilla oleva VOKES -työskentelyalusta voisi olla vastaavanlainen. VOKESin muusta tutkimuksellisesta toiminnasta kertoi Sakari Saukkonen Jyväskylän yliopistolta. Hän tulee jatkossa työskentelemään asian parissa ja lähestyy ELY-keskuksia / ELO-ryhmiä lähiaikoina.

Valtakunnallinen ELO-ryhmä tukee VOKES / LAITURI -yhteistyötä ELO-toiminnassa. Ministeriö suunnittelee tulevaa ohjelmakautta, jossa alueellisten ohjauspalvelumallien tukeminen tulee myös keskiöön. Nuorisotakuun eteenpäin vieminen (nuoret aikuiset 20 – 29 v) saa tukensa mm. NAO-toiminnasta, joka on edennyt hyvin. ELO-ryhmien toimintasuunnitelmat täsmentävät tilannetta ja ministeriö ohjeistaa jatkossa. Rahoitusta ELO-foorumeille on haettavissa loppuvuodesta. (Ulla-Jill Karlsson, OKM)

Jaana Apiainen (TEM) totesi, että ministeriöt TEM ja OKM ovat hyvin samanmielisiä ELO-toiminnasta. Asioissa on selvästi menty eteenpäin, ongelmat ovat jäsentyneitä ja focusoituneet. Alueelliset ELO-ryhmät voisivat jatkossa tehdä yhteistyötä ja sitä kautta syntyisi yhteisiä malleja ja toimintatapoja. Ministeriö suunnittelee ohjeistusta, mutta asia etenee toimintasuunnitelmien kautta. Ministeriön toiveena on, että ELY-keskukset panostavat ELO-toimintaan korkealla prioriteetilla.

ELO-toiminnan vaiheet eri alueilla

Pohjois-Savon ELO-verkostotyötä esitteli eurooppalaisen koulutuspolitiikan asiantuntija, projektipäällikkö *Anni Karttunen*, SAKKY. Pohjois-Savon ELY-keskus on hankkeistanut elinikäisen ohjauksen toimintasuunnitelman ja strategian työstämisen. Karttunen esitteli 3-tasoisesta ELO-verkoston mallin, jossa esitetty asia käy läpi kolme arviointiporrasta pala kerrallaan ennen kuin se tulee päätökseen. Mallin strategiset tavoitteet ovat yksilön, yhtei-

söjen ja työelämän tarvelähtöinen toiminta, sitoutuminen jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen ja kehittämiseen, tuotetaan laadukkaita ohjauspalveluja ja laadunvarmennusmenetelmiä. Hankesuunnitelma sisältää myös elinikäisen ohjauksen laatutyökalun.

Pirkanmaan ELY-keskuksen ryhmäpäällikkö *Jukka Peltokoski* kertoi ELO-työn vaiheesta Pirkanmaalla. Pirkanmaalla ELO-toiminta on käynnistynyt jo vuoden 2012 alussa ja ryhmä kokoontuu 4-5 kertaa vuodessa. Toimintasuunnitelma ja ELO-strategia Pirkanmaalla on jo hyväksytty. Ryhmän roolina on arvioida ohjauspalvelujen kehittämiskohteita sekä niiden kohdentumista alueella, koordinoita kehittämistyötä, tiedottaa ELO-ryhmän toiminnasta ja selvittää osaamis- ja kehittämistarpeita sekä järjestää koulutusta. Onnistumisen edellytyksinä Pirkanmaalla nähdään että toiminnan on oltava kehittyvää ja uudistuvaa ja että verkoston toimijat ovat sitoutuneita tehtävään. Haasteina ovat mm. ELY-keskusten vähenevät resurssit, ELO-toiminnan vaikeasti rajattava kokonaisuus, ohjauspalvelujen vähimmäistason määrittäminen ja valtakunnallisten tavoitteiden puuttuminen.

Keski-Suomen ELO-toiminnasta kertoi ELY-keskuksen yksikön päällikkö *Marja Pudas*. Keski-Suomessa ELO-toiminnalla on jo pitkä historia ja se toimii ELY-keskusvetoisena. ELO-ryhmä toimii tietoisesti melko suppeana ryhmänä ja käyttää tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita. ELY-keskus järjestää ELOPELTO-toimintaa alueen toimijoille. Marja Pudas kertoi myös toiminnan vakavista haasteista ja siitä miten he näkevät ELY-keskuksen roolin ELO-toiminnassa, joka olisi mm. juurruttamista ja valtavirtaistamista.

Kysymys: mikä on juuri nyt ajankohtaista ja tärkeää alueellisessa ELO-toiminnassa OKM:n laatimien strategisten linjausten näkökulmasta katsottuna?

Keskustelemalla ryhmissä saatiin kattavasti asioita esille (= ELO-ryhmien ääni)

- 1) **Ohjauspalveluja on tasapuolisesti saatavissa ja vastaavat yksilön tarpeita:** nykytilanteen selvitykset, mitkä ovat yksityiskohdat ohjauspalvelujen järjestämiseksi, mitä tehdään valtakunnallisesti mitä alueella – päätöksenteko, toimivan monikanavaisen palvelujärjestelmän luominen, ohjauksen katvealueiden ja katkosten tunnistaminen, elinikäisen ohjauksen määrittely – kenelle suunnataan palvelut, verkoston mentävä verkkoon (tasapuolisuuden ja kattavuuden saavuttamiseksi), matkailan kynnyksen ohjaamot on saatava aikuisten ja nuorten käyttöön; ne paljastavat ohjauksen katvealueet, EI-kasvokkain tapahtuva ohjaus on vain yksi palvelumuoto, nuorisolain mukaiset ryhmät on saatava toimimaan.
- 2) **Yksilölliset urahallintataidot vahvistuvat:** yhteinen ymmärrys siitä, mitä urahallintataidolla tarkoitetaan, moniammatillinen ja -kanavainen yhteistyö, työpaikkaohjaajien ja muiden ohjaustyötä tekevien verkostoitumisen tukeminen, ohjaustyötä tekevien osaaminen lähtökohtana, oma vastuu omasta polusta pitää olla punaisena lankana läpi koulutusjärjestelmän ja ohjaajien toiminnassa - ennaltaehkäisevyys ja onnistumisen tuki jokaiselle yksilölle, kunnille ja oppilaitoksille vastuuta ennen kuin tullaan muihin palveluihin.
- 3) **Ohjaustyötä tekevillä on tehtävien edellyttämä osaaminen:** Ohjaajan osaamista on se että tuntee muiden toimijoiden työtä, valtakunnallinen keskustelu siitä mikä on

ohjaajan minimiosaaminen ja missä tarvitaan erityisosaamista, verkoston sisäinen tiedonkulku, koulutusta ja benchmarkkausta verkostolle, osaamisen ja osaamisen katvealueiden tunnistaminen, kysytään ja kerätään toimijoilta mitä osaamista tarvitaan, osaamista tarvitaan eri aloilta ja kohderyhmän mukaan (eri ammattiryhmien mukaan), koordinoitua ohjauskoulutukseen, tulee määritellä osaamistarpeet ja kyettä mittaamaan osaamisen lisääntymistä.

- 4) **Ohjauksen laatujärjestelmiä kehitetään:** 15 erillistä laatujärjestelmää? – suunta- viivoja yhteisten palikoiden pohjalta, variaatioita alueilla, laatu on yhteistä - mitä se on, ohjauksen määrittely ja yhteinen laatutyökalu, perustana kunkin toimijan oma laatujärjestelmä mutta yhteinen kevyt myös tarpeen.
- 5) **Ohjaus toimii koordinoituna kokonaisuutena:** valtakunnallinen raami, alueellinen variaatio koordinoinnissa, mitkä ovat ELYjen faktiset mahdollisuudet hoitaa koordinoitua (aika, osaaminen), ei ole koordinoitavaltaa mutta yhteensaattamisvelvollisuus on, toimijoiden roolin ja vastuun määrittely (osalla säädösperusta osalla ei), sisäisesti uskottava ja hyvin järjestäytynyt ELO-ryhmä tarpeen, status hankittava jotta koordinointi toimii, sitoutuminen ja sitouttaminen hyötypohjalta (tarve), työnjaon selkeys koordinoinnin kautta.

ELO-verkostotyön tukitoimet ja suuntautuminen tulevaan

Alueellisten ELO-ryhmien verkostotyöhön tukea tarjoavat yhteistyössä

LAITURI-projekti

- Vuonna 2013 on tuettu yhteensä seitsemän ELO-ryhmän toiminnan käynnistymistä eri ELY-keskusalueilla. Vuonna 2014 konsultaation piiriin otetaan lisää ELO-ryhmiä. LAITURIn panoksena on ollut:
 - jäsentää ELO-toiminnan tavoitteita ja tarjota erilaisia malleja ELO-ryhmien työskentelyn käynnistämiseen ja edistämiseen
 - tuoda asiakkaan ääni mukaan ELO-toiminnan kehittämistyöhön (TNO-asiakkaita mukana toteutetuissa ELO-verkostopäivissä)
 - konsultaatio voi olla joko kertaluontoista tai pitempiketoista
- Laituri-projekti järjestää vertaisfoorumeita yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. Foorumeiden tavoitteena on ELY-keskusalueilla syntyvien / olemassa olevien nuorisotakuun ohjauksellisten käytäntöjen kokoaminen osana ELO-ryhmien kehittämistyötä, hyvien käytäntöjen levittäminen ja monialaisen yhteistyön ja alueellisten TNO-palvelujen koordinaatiotyön tukeminen.
- Opin ovi-sivustoilta on kerätty materiaalia ELO-toiminnan tueksi: alueelliset palveluoppaat, alueelliset TNO-palvelujen verkostokartat, asiakkuusprosessit ohjauksessa, materiaalia ohjaustyön tueksi, yhteistyösopimuksia palveluista, strategiatyön tueksi, työelämän ohjaukseen, verkostotyön tueksi. Aineisto löytyy Moodlesta.

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia

- Alueellisten TNO-asiantuntijoiden koulutus yhteistyössä LAITURI-projektin kanssa
- Salmian nuorisotakuuseen liittyvä pedagoginen ohjauskoulutus ohjaus- ja neuvontatyötä tekeville henkilöille ELY-keskusalueilla

Jyväskylän yliopisto, KTL / VOKES – Valtakunnallinen ohjausalan osaamiskeskus

- Tutkimustietoa TNO-palvelujen kehittämisen tueksi; kootaan ELO-toiminnasta ja toimijatahoista tietokanta ja rakennetaan yhteinen työskentelyalusta. Ensimmäinen kysely tutkimuksen taustaksi on tehty ja tuloksia tarkasteltu.

Aikuisohjauksen koordinaatioprojekti

- Tilannekatsaukset päättyneiden Opin ovi-projektien luona ELY-keskusalueittain yhdessä LAITURI-projektin kanssa tavoitteena tarkastella sitä, kuinka projektien kokemukset ovat siirtyneet ELO-toimintaan.
- Elinikäiseen ohjaukseen liittyvien materiaalien siirtäminen Opin ovi-sivustoilta VOKES-tietokantaan ELO-toiminnan tueksi.

TNO-asiantuntijoiden tapaamiset jatkossa

Päätettiin, että maaliskuun 2014 loppupuolella järjestetään samalla osallistujajoukolla tapaaminen. Tilaisuutta voisi teemoittaa myös yhdessä osallistujien kanssa, ja pyytää mukaan muitakin asiantuntijoita. Kaikille avoimet viestintäalustat kiinnostavat myös. Toivottiin valtakunnallisen ELO-ryhmän työskentelystä avoimempaa tiedottamista käyttäen Opin ovi-verkkosivustoa tai tulevaa VOKESin verkkoalustaa. Työ- ja elinkeinohallinnon TYTTI-sivustoa voisi lisäksi käyttää hallinnon sisäiseen tiedottamiseen ELO-tehtävissä.